

Neveklovsko varuje

Autoři:

Monika Žohová, 2. ročník
zohova.monika@seznam.cz

Eliška Velebová, 2. ročník

Škola: Obchodní akademie Neveklov
Školní 303
257 56 Neveklov

Konzultant: Mgr. Miroslava Hulanová

Prohlašujeme, že jsme SOČ vypracovaly samostatně pod vedením Mgr. Miroslavy Hulanové. K práci jsme použily literaturu a prameny uvedené v seznamu. Dále jsme využily rozhovory s pamětníky a archiv Městysu Štěchovice

.....

Tímto děkujeme pamětníkům panu Eduardovi Velebovi a paní Anně Pomahačové za laskavé poskytnutí rozhovorů a za zapůjčení autentických dokumentů.

Dále děkujeme archivu Městysu Štěchovice za ochotu při spolupráci a za laskavé zapůjčení dobových fotografií.

Naše poděkování patří i konzultantce paní Mgr. Miroslavě Hulanové, která vedla naše kroky při vzniku této práce

Obsah

Úvod	4
1. Metodika.....	5
2. Literární rešerše	6
2.1 Vystěhování Neveklovska.....	6
2.2 Vystěhování v číslech.....	7
2.2 Využití vystěhovaného území	8
2.3 Návrat	8
3 Nové skutečnosti	9
3.1 Ze vzpomínek pana Eduarda Veleby	9
3.1.2 Nelehká cesta.....	9
3.2 Koncentrační tábor	10
3.3 Ze vzpomínek paní Anny Pomahačové.....	11
4 Fotografický materiál	12
Závěr.....	20
Seznam použité literatury	21
Přílohy	22

Úvod

Práce se zabývá obdobím 2. světové války, konkrétně vystěhováním Neveklovska.

Mapuje příběhy rodin pana Eduarda Veleby a paní Anny Pomahačové. Obě rodiny žily v roce 1942 v obci Hradištko. Byli považováni za starousedlíky a že se budou muset stěhovat, to netušili...

Posláním práce je shrnout fakta o vystěhování, předat získané informace dalším generacím a nedopustit, aby byla tato, pro celý národ tragická doba, zapomenuta. Zvláště v současné době, kdy narůstá atmosféra popírající holocaust a další hrůzy fašismu, je nutno tragické období stále připomínat. Přímí pamětníci pomalu umírají, a tak je třeba jejich vzpomínky zadokumentovat a vytvořit tak nové „pamětníky dějin“, svědky ve formě záznamů, zápisů, fotografií.

Práce se opírá zejména o záznamy v archivu Městyse Štěchovice a vypravování pamětníků. Dále jsou zpracovány materiály, jež byly získány jako originály od vystěhovaných pamětníků.

1. Metodika

Před samotným zpracováním tématu byly prostudovány odborné literární prameny věnující se 2. světové válce. Následně bylo téma zúženo na oblast Neveklovska, která byla za 2. světové války postížena vystěhováním. Všichni obyvatelé žijící v dané lokalitě byli nuceni opustit své domovy.

Kromě historických pramenů byl využit archiv Městyse Štěchovice, který poskytl dobové fotografie. Tyto fotografie byly převedeny do elektronické podoby a doplněny o fotografie stejných míst v dnešní době.

Nejdůležitější částí práce se staly rozhovory s pamětníky a zpracování dobových dokumentů, které byly pamětníky zapůjčeny a jsou zde s jejich laskavým svolením publikovány.

2. Literární rešerše

Tato kapitola poskytuje základní informace týkající se vystěhování Neveklovska za druhé světové války.

Zhoubný nacismus postihl české země již v roce 1938. Podepsaná Mnichovská dohoda znamenala v letech 1938-1939 stěhování českého obyvatelstva ze studentského území. Ale toto přesídlování nebylo poslední. Další mělo teprve přijít...

2.1 Vystěhování Neveklovska

Vedle stěhování obyvatel ze sudetských oblastí bylo vysídlování obyvatelstva z území mezi Vltavou a Sázavou v letech 1942-1945 nejrozsáhlejší migrační akcí, jakou u nás Němci provedli v letech okupace.

Zřízení vojenského cvičiště na Neveklovsku, na území mezi Vltavou a Sázavou, je dokladem dalekosáhlých cílů, které geopolitika nacistického Německa chtěla v jednu příhodnou chvíli řešit. Mapa – viz příloha č. 8. Území bylo vyňato z pravomoci protektorátního soudnictví a na celou oblast byla přenesena jurisdikce říšská. Záhy se ujal i oficiální název SS Truppenübungsplatz Böhmen.

Nacističtí okupanti zneužili zákona z I. republiky č. 125 Sb., čl. 3 ze dne 14. června 1927 o zřizování vojenských cvičišť, jako záminky k nařízení vystěhování obyvatel obcí.

„V roce 1940 přistupuje Hitler k realizaci svého obudného plánu na germanizaci Čechů. Nejprve provádělo gestapo soupisy Čechů podle tzv. rasové hodnoty. Akce byla maskována rentgenologickým vyšetřováním v rámci boje proti TBC. Příprava na likvidaci českého národa pokračovala i německou kolonizací a budováním vojenských cvičišť. České území mělo být postupně rozbito klíny německé kolonizace, český národ rozdělen do malých uzavřených celků a v budoucnu asimilován německým obyvatelstvem.“¹

„Okupanti zpočátku postupovali opatrně a nastrkovali dopředu protektorátní úřady. První vyhláška byla také od okresního úřadu v Benešově ze dne 14. března 1942 a nařizovala „...v důsledku zřízení vojenského cvičiště...“ vystěhování obyvatelstva sedmi obcí a jejich osad do 15. září 1942. Ale hned z první vyhlášky bylo patrné, že tímto vystěhování nekončí. Dalo se dokonce určit, jakého rozsahu dosáhne. Vyhláška totiž současně zakazovala stěhování se do sousedních okresů: sedlčanského 16 obcí, neveklovského 25 obcí, benešovského 9 obcí, votického 5 obcí. Další vyhlášky už vydávala přesídlovací kancelář, zřízená ministerstvem vnitra nejdříve v Netvořicích a po jejich evakuaci v Červanech a Sedlčanech. Každá vyhláška končila pohrůzkou: „Nedodržení ustanovení bude trestáno pokutou 5.000 K neb vězením 14 dnů“.²

Konečný průběh stěhování probíhal podle vyhlášek takto:

I. etapa: vystěhování do 15. září 1942

Týkalo se obcí a osad ze soudního okresu **Jílové**: Hostěradice, Hradištko a Pikovice, ze soudního okresu **Neveklov**: Blaženice, Břežany, Dalešice, Jablonná, Krňany, Lešany, Lhota, Loutí, Maskovice, Měřín, Nebřich, Nedvězí, Nová Ves, Podělusy, Rabyně, Teletín, Třebšín, Tuchyně, Vensov, Větrov, Vysoký Újezd a Závist.

¹ Citace: Vybíral, J.- Hradištko pod Medníkem, vydáno k 40. výročí návratu po násilném vystěhování obce, MVN Hradištko

² Citace: Pavelka, J.- Lidé bez domova, Městský úřad Sedlčany, 1943

II. etapa: vystěhování do 1. dubna 1943

Ze soudního okresu **Neveklov** zasahovala obce: Běllice, Benice, Černíkovice, Dunávice, Dunávičky, Chářovice, Chleby, Chrást'any, Krusičany, Lipka, Mlíkovice, Netluky, Netvořice, Ouštice, Radslavice, Soběšovice, Všetice, ze soudního okresu **Benešov** obce: Buková Lhota, Bukovany, Hůrka, Hvozdec, Chlístov, Pecerady, část Poříčí nad Sázavou, Úročnice, Václavice, Vatekov, Větrov, Vidláková Lhota a Zbožnice.

III. etapa: vystěhování do 31. prosince 1943

Ze soudního okresu **Neveklov** zahrnovalo tyto obce: Blažim, Břevnice, Borovka, Dlouhá Lhota, Dubovka, Heroutice, Hůrka-Kapinos, Chvojínek, Krchleby, Křečovice, Lhotka, Libeč, Mstětice, Nahoruby, Neštětice, Neveklov, Podmaršovice, Poličany, Řehovice, Skrýšov, Spolí, Stranný, Strážovice, Tikovice, Ústí, Vlkonice, Vrávohošť, Zádolí, Zahrádka, Zaječí, Zárybnice, Zderadice, Zhorný, Živoohošť, ze soudního okresu **Benešov** obce: Bezejovice, Dolnoplazy, Hůrka, Chvojen, Jarkovice, Jírovice, Konopiště, Kožlí, Mlýny, Nesvačily, Petrovice, Pomněnice, Příbyšice, Semovice, Tisem, Tvoršovice, Žabovřesky, ze soudního okresu **Sedlčany** obec Paseky.

IV. etapa: vystěhování do 31. října 1943

Ze soudního okresu **Sedlčany** se týkalo obcí: Bučily, Červený Hrádek, Dubliny, Dublovice, Hradištko, Hrazany, Hluboká, Chlum, Chrastava, Kňovice, Kňovičky, Křepeňice, Lhotka, Líchovice, Líchovy, Luhy, Nalžovice, Nová Ves, Osečany, Podhájí, Příčovy, Radič, Sestrouň, Suchdol, Vítěž, Velběhy, Vohoz, Zběřaz a Zvěrotice, ze soudního okresu **Neveklov** obce: Brdečný, Hodětice, Hořetice a Hůrka.

V. etapa: vystěhování do 1. dubna 1944

Ze soudního okresu **Votice** zahrnovalo obce: Braština, Božkovice, Drachkov, Janovice, Městečko, Libohošť, Manělovice, Minartice, Mrvice, Podolí, Radošovice, Rudoltice, Slavkov, Sledovice, Tožice, Vrchotovy Janovice, Zahořany a Zahradnice, ze soudního okresu **Sedlčany** obce: Bořená Lhota, Klimětice, Prosenická Lhota a Štětkovice, ze soudního okresu **Neveklov** obce: Maršovice, Sedlečko, Strnadice, Šebáňovice a Zálesí.

Mimo zóny: vystěhování do 15. dubna 1943

Zahrnovalo 230 domů v Benešově na straně Konopišťské a Bystřici při západní straně železniční tratě.

Vystěhování do 1. srpna 1943: celé Sedlčany

2.2 Vystěhování v číslech

Do 15. dubna 1944 bylo postiženo 71 obcí, 144 osad, 8.619 rodin, 30.986 osob a 5.682 domů, evakuované území mělo rozlohu cca 44.000 ha. „Západní hranici tvořila řeka Vltava, severní řeka Sázava (s výjimkami Týnec n. Sáz, Brodce a Zbořený Kostelec). Od Poříčí nad Sázavou sledovala hranice státní silnici na Benešov k Bystřici, pak hlavní železniční trať až téměř ke

stanici Votice. Odtud pak na západ podle tratě Olbramovice - Sedlčany a pak v prodlouženém směru po státní silnici na Příbram až k Vltavě u osady Bučily.³

Lidé se snažili co nejdříve najít nové obydlí. Nebylo dovoleno nastěhovat se k příbuzným, kteří ještě pobývali ve „vyklízené“ oblasti. Některé rodiny byly nuceny se přestěhovat daleko, až do vzdálených okresů, hledali byt a exiatenci. Byl nedostatek motorových vozidel, a tak většinou lidé svůj majetek stěhovali na vozíku taženém koňmi. Mimo nábytek stěhovali i dobytek, jako např. krávy a jiná zvířata. S postupem času se však podmínky pro vystěhování zhoršovaly, a tak zatímco v 1. etapě si směli lidé vzít s sebou i nábytek a zvířata, v etapě poslední si směli vzít pouze to, co odnesli v rukách. Vše ostatní muselo zůstat doma.

Domy vystěhovaných občanů byly odkoupeny. Hned poté, co lidé přejeli most mezi Hradišťkem a Štěchovicemi, případně most v Kamenném Přívoze, padla za nimi závora a už nebyla možnost návratu.

Tomuto krutému období v historii zdejšího kraje je věnována kniha Elišky Horelové „Kluci ze zabraného“.

2.2 Využití vystěhovaného území

Stěhovací termíny nebyly dodržovány. Stěhování se obvykle zrychlovalo, čímž se jeho podmínky zhoršovaly. Na zabraném území byly zakládány tzn. dvory, pod názvem SS-Hof.

Správci se stávali obvykle Němci, ale působili zde ještě někteří čeští lidé, kteří byli najati jako levná pracovní síla a nemuseli se tudíž stěhovat ze „zabraného území“ pryč. Stačilo, když se „pouze“ přestěhovali do jiné vesnice, do jiného domu.

Uprostřed zabraného území byla zřízena střelnice pro ostrou střelbu. Poslední žně zde proběhly v létě roku 1943. Pak již půda zůstala ladem. Šlo zejména o obce v okolí Netvořic.

V Tvořšovicích bylo zřízeno podzemní muniční skladiště. V Nesvačilech byla skladiště léků a obvazů a v Lešanech byly ubykace pro vojáky atd.

Byly zde četné koncentrační tábory – Vrchotovy Janovice, Bukovany (Erziehungslager), Bystřice (Sonderlager), Chlum u Sedlčan, Tvořšovice, Křepenice a Hradišťko (pobočka tábora flossenburského).

Na paměť tohoto období byl v Neveklově odhalen památník. Fotografie – viz příloha č. 10.

2.3 Návrat

Když se lidé mohli nastěhovat zpět, velice se báli. Němci a Rusové zde zanechali spoustu min. Proto Hradišťko prohledávali pyrotechnici se svými vycvičenými psy.

Vystěhovaným občanům bylo slibováno odškodnění, ale nakonec nic nedostali i přes to, že všechny své finanční prostředky vložili do stěhování a měli velké dluhy a škody na svých domech.

Mnozí se však již do svých domovů nikdy nevrátili, neboť jejich domy se proměnily v ruiny a na opravu peníze nebyly.

³ Citace: Pavelka, J. - Lidé bez domova, Městský úřad Sedlčany, 1993

3 Nové skutečnosti

Tato kapitola mapuje osudy rodiny pana Eduarda Veleby, jednoho z tisíců vystěhovaných lidí. Žil se sou manželkou Vlastou Velebovou v obci Hradištko. Zde působili jako učitelé. Válka byla strašná, ale ... 13. 6.1942 byly v obci vyvěšeny vyhlášky nařizující vystěhování všech občanů...

...12. 9.1942 ve 12 hod v poledne obec Hradištko přestala úředně existovat.

3.1 Ze vzpomínek pana Eduarda Veleby

Po příkazu k vystěhování přišel ke mně, p. Eduardu Velebovi, (toho času jsem zastával místo řídícího učitele na Hradištku) německý důstojník v hodnosti majora a představil se jako velitel nemocnice. Zeptal se mě, zda věřím ve vítězství Německa ve válce. „Já ale ve vaše vítězství nevěřím,“ zněla odpověď. „Není důvodu nevěřit ve vítězství, Německo je velice dobře vyzbrojené, a ,pane učiteli, takovou větu už nikdy neopakujte, za to je koncentrák.“

Po vystěhování se v našem domku zabydlel onen důstojník, ve vedlejší ulici byla ambulance a pokladna nemocnice, u dalších sousedů zubní lékař.

My jsme přečkali válku v Praze Nuslích u příbuzných. Po válce jsme se vrátili 11. 5. 1945 do Hradištko, v domku chyběla všechna okna, ale neukradli je Rusové či Němci, ale rabovali naši občané, takoví byli Češi.

Na lístku přibitým hřebíkem na dveřích bylo napsáno: Pane učiteli, měl jste tenkrát pravdu, promiňte a podpis.

3.1.2 Nelehká cesta

Dne 24.6.1942 bylo z kanceláře ministerstva vnitra v zastoupení okresního úřadu v Benešově občanům Hradištko poslána vyhláška o vystěhování.

Je zde uvedeno, že občané jsou povinni se k 1. srpnu 1942 vystěhovat z obvodu území vojenského cvičiště. A že jsou všichni povinni prokázat svou totožnost občanskou legitimací. Tento dokument je uveden v příloze č. 1.

Dne 30.11.1942 byl z Prahy poslán vyvlastňovací výměr, kde jsou uvedeny informace o přezkoumání stavu majetku a „dobrovolné“ dohodě občanů Hradištko o sjednání odškodného z nemovitostí vlastníků. Dále jsou zde vysvětleny důvody vyvlastnění a výměr o náhradě. Dokument je uveden v příloze č. 2.

Dalším dokumentem je smlouva o odškodnění dle vyvlastňovacího práva ze dne 30. 11. 1942. Je uvedena jako příloha č. 3.

Občané byli svého majetku definitivně zbaveni jeho vkladem do rukou Říše v zastoupení říšského vůdce SS a velitele německé policie.

Z okresního soudu v Jílovém u Prahy dne 30.11.1942 bylo posláno usnesení z vyvlastňovacího výměru a je zde uvedeno odškodné ve výši 231.130,-. Příloha č. 4.

Pan E. Veleba začal shánět pro svou rodinu nové ubytování. Občanům nikdo nepomáhal, vše si museli zajistit sami. I když se lidé báli ubytovat ve svých domech cizí lidi, solidarita a soucit vítězily, a tak se vždy nějaký nový „domov“ našel. Pan E. Veleba tento domov našel v Praze. Počal připravovat stěhování, když přišla další výzva. Tentokrát nařizovala občanům, aby dobu stěhování zkrátily. Tím však vrostly náklady vystěhovávaných obyvatel. Vyčíslení těchto nově vzniklých nákladů je uvedeno v příloze č. 5.

Jestliže chtěli vystěhovaní občané navštívit své příbuzné, s výjimkou zabraného území, kam se nesmělo, museli Říši žádat z důvodu přísného režimu a kontroly vystěhovaných občanů o povolení k návštěvě. Občané museli udat důvod a místo návštěvy. Příloha č. 6.

Poslední dokument, který je uveden jako příloha č.7, je doklad o cestovních náhradách zasláný Zemskému úřadu v Praze je zaslán dokument o cestovních nákladech ve výši 3.774,-

Panu Eduardu Velebovi byla ve smlouvách slibována náhrada za vzniklé ztráty, mohl uplatňovat i další vzniklé náklady, bohužel toto vše zůstalo pouze na papírech. Žádné peníze nikdy nedostal, žádné náhrady vyplaceny nebyly.

Přesto nikdy neztratil víru v život, elán a optimismus. Věřil, že nacisté budou poraženi, což dokládá i citát – viz výše. Ve zdraví, a to jak sám říká, bylo to nejdůležitější, dožil konce války a spolu se svou rodinou se vrátil do Hradištka. Návrat nebyl lehký ...“... v domku chyběla všechna okna, ale neukradli je Rusové či Němci, ale rabovali naši občané, takoví byli Češi...”

3.2 Koncentrační tábor

Na Hradištku byl v době války zřízen koncentrační tábor. Šlo o pobočku tábora flossenburského. Tato kapitola podává informace, které byly získány studiem dobových záznamů v archivu Městyse Štěchovice.

Tábor byl zřízen v roce 1943 pro významné politické vězně všech národností poblíže myslivny „U Verpánu“.

Bývalo tu asi kolem 500 vězňů. Pracovali na silnici, stavěli vodovod a kanalizaci, příslušníkům SS čistili záchody, pracovali v lomech a hlavně kopali protitankové zákopy u Třebsína. Silnici vedoucí k těmto zákopům se říkalo „silnice smrti“, protože byla místem nejkrutějších a nejhnusnějších činů z celého cvičiště. O těchto krutostech vypráví kniha „Jakub, přítel Achillův“, kterou napsal Réma Tessoneau, podle vypravování jednoho hradištního vězně. Tento vězeň byl pracovník francouzského podzemí a své pravé jméno neprozradil ani v koncentračním táboře. Byl znám jako „Jakub, komando 13“.

Poměry v tomto koncentráku byly horší než v Buchenwaldu. Příděl byl v poledne kousek chleba a večer litr polévky. Vězni chodili za doprovodu stráží SS po žebrotě, ale později jim strážce braly i tento vyžebrotý chléb.

8. dubna 1945 při cestě do práce rozkázal velitel 18 Polákům ulehnout na okraj silnice a tito byli postříleni ranou do týla. Byla to první z velkých tragédií.

9. dubna byli vězňové seřazeni a v 7 hodin se dali na pochod z tábora k Třebsínu. Asi po čtvrt hodinovém pochodu byl dán povel „Nieder“ – „k zemi“ – ruce nataženy dopředu a hlavy přitisknuty k zemi. Na takto položené vězně byla spuštěna palba z kulometů. Výsledkem bylo (podle Jakuba) 30 zasažených do týla nebo skalpovaných a mnoho zraněných. Po rozkaze „Auf“ – „vzhůru“ – se zbylá kolona dala opět na pochod a byl vydán rozkaz zpívat. Každá národnost zpívala svoji nejoblíbenější píseň. Po deseti minutách se scéna opakovala. Opět „Nieder“ a „Auf“, opět mrtví a ranění. Zbytek kolony přišel k Třebsínu a v hrůze kopal protitankové příkopy. Ale i tady byli někteří vězňové, kteří se mladým příslušníkům SS nelíbili, utlučení klacky. Cesta nazpět proběhla bez incidentu. Mrtvolky z masakrů nabrali na vozy a v táboře je uložili na marodku.

Dne 10. dubna se scéna opakovala. Avšak nástup již nebyl klidný, protože se vězňové mezi sebou prali o místa v čele průvodu. To bylo totiž předcházejícího dne postiženo nejméně, kdežto zadní řady utrpěly nejvíce. Esesáci seřadili průvod kopanci a kolbami pušek. Do čela dali Němce. Po střelbě zůstalo 20 mrtvých.

11. duben byl opakováním předešlých dnů. Bylo opět 20 mrtvých a stejně tolik raněných. Ranění se s vypětím sil zvedali, aby nebyli dodatečně pobiti. Když však esesáci zjistili raněné, rozkázali jim sečkat u lesa, odkud budou odvezeni kárami do tábora. Slib však nesplnili a dali v lese všechny raněné postřílet.

Generál Emil Klein, když později uviděl mrtvé, z nichž mnozí měli hlavu uříznutou kulometem, dal popravčí četě vyměnit. Pak již k vraždám docházelo jen ojediněle.

Dne 20. dubna byl tábor likvidován. Vězni opustili Hradištka a byli odvedeni na nádraží v Měchenicích. Tam čekali dva dny a dvě noci na vlak. I zde jich mnoho zemřelo. Pak byli odvedeni do Olbramovic a byli jako jiní osvobozeni u Kaplic partyzány.

Emil K. H. Klein byl odsouzen tribunálem k 12, po odvolání k 20 letům vězení. Přímý velitel koncentračního tábora byl nedopadený. Tato výpověď byla doplňována dalšími výpověďmi, které byly zveřejněny u soudu s nacistickými veliteli.

Tyto tragédie dnes připomíná už jen velký kříž s trnovou korunou a bronzovou pamětní beze jmen.

3.3 Ze vzpomínek paní Anny Pomahačové

Paní A. Pomahačová, foto – příl. č. 9, byla se svou rodinou vystěhována z Hradištka do Slap. „*Němci nám dali vůz, na který jsme si mohli naložit všechny věci a vzít s sebou všechny nábytek.*

Byli jsme odstěhováni z vily, která dříve patřila dědečkovi pana režiséra Brabce. Já se svými třemi bratry a maminkou jsme se odstěhovali do vily na Slapech. Na Hradištka jsme se už nikdy nevrátili, protože jsme měli srach.

Most mezi Štěchovicemi a Hradiškem byl dostavěn, než přišli Němci. Když se však obyvatelé chtěli dostat na druhou stranu břehu, museli se převézt lodkami.

Když občané chtěli někam jít, museli žádat o propustky a teprve, když je dostalimohli se vydat na cestu. V zámku na Hradištku, kde je dnes obecní úřad, bydleli SS. V kostele bydlel farář, měli tam mše.

Já jsem chodila nejdříve do školy v Davli a poté na Hradištka (je možné, že jejími učiteli byli Eduard a Vlasta Velebovi, o kterých máme zapůjčené dokumenty z této doby). Blízko hradištské školy udělali Němci koncentrační tábor.

My, mladí lidé jsme byli nasazeni do práce. Já, hned po vyučení švadlenou, byla nasazena do Prahy do Škodovky, kde pomáhala při letování kondenzátorů bomb. Němci nám naši práci kontrolovali, pokud by zjistili jen náznak sabotáže, byli připraveni okamžitě střílet. My i naši rodinná příslušníci jsme byli v neustálém ohrožení.

Protože Němci věděli, že umím trochu mluvit a psát německy, dávali mi hodně práce.

Například jsem přebírala dopisy, dělala pro ředitele, byla i v kuchyni. Když nejel autobus, až ze Zbraslavi jsem do Slap jsem chodila pěšky. Můj bratr byl nasazen až do Polska. A když odtamtud nasazení lidé utekli kvůli bombardování, naši četníci hledali. Byli i u nás doma, zda se zde můj bratr neschovává. Místo, aby našeho občana chránili, udali ho.

Němcům se území Hradištka jako cvičiště hodilo, protože bylo blízko Prahy, mezi Vltavou a Sázavou.

Němci bylo také zabráno kino, dnešní divadlo, Na Zbraslavi.“

4 Fotografický materiál

Tato kapitola přehledně poskytuje získaný fotografický materiál.

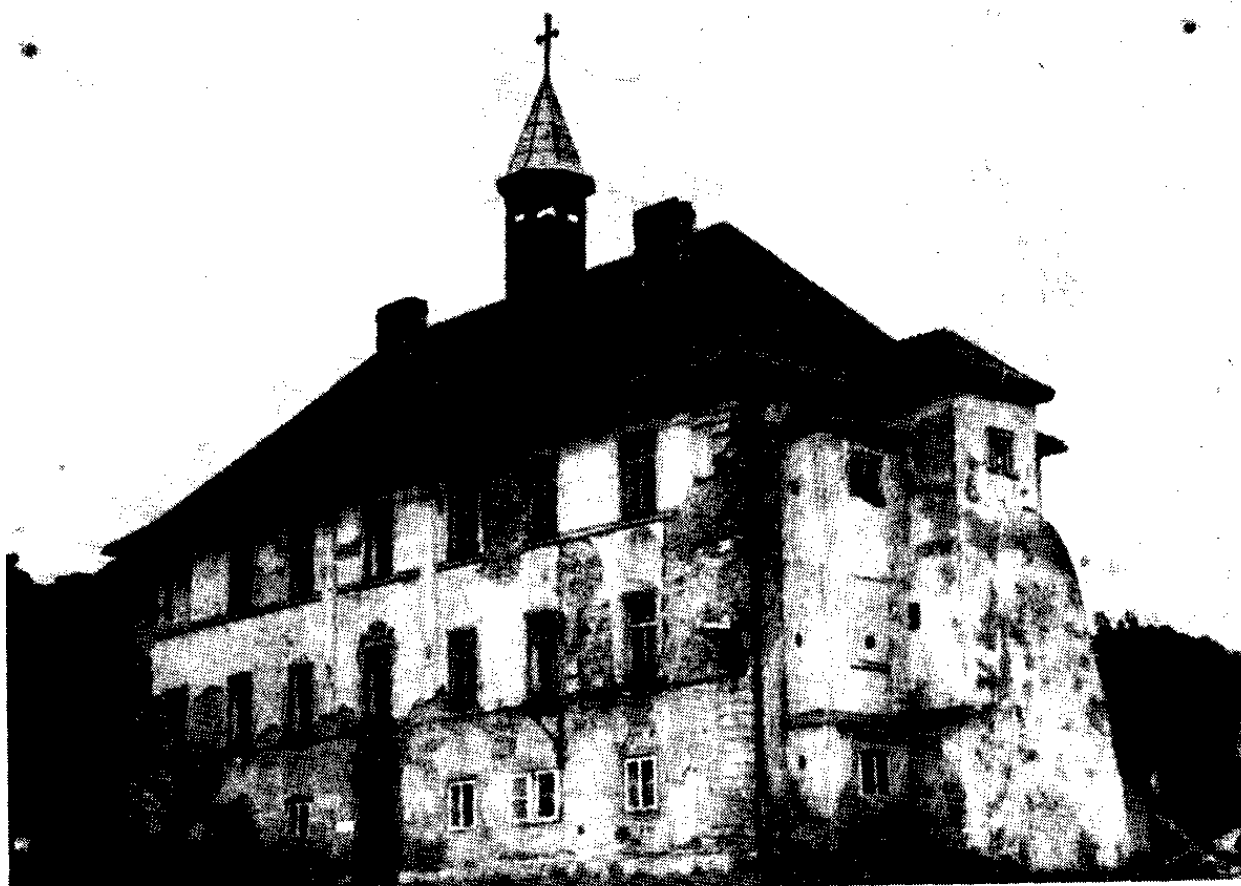
Úvodní část podává tři dvojice fotografií. První z dvojice je vždy fotografie získaná z archivu Městysu Štěchovice a pochází z období 2. světové války a druhá je fotografie stejného místa, ale ze současné doby, tj. z února 2009.

V další části jsou fotografie získané ze soukromého archivu pana Eduarda Veleby. Tyto zachycují Hradištko a odsun Němců z oblasti v roce 1945

Pohled ze štěchovického mostu v roce 1945 a 2009



Zpustošený zámek na Hradištku po odchodu Němců a v roce 2009



Štěchovický kostel 1944 a 2009



Pohled na Hradištko – Hradištko pod Medníkem fotografováno z Hvozdu, pravděpodobně mezi roky 1939-44.



Slapský kopec - Fotografie zachycuje zbytky automobilů dopravní kolony ve slapském kopci. Tuto techniku zanechali vojáci při ústupu z vojenského cvičiště jednotek SS. Nedaleko Slap je do dnešní doby v jedné zahradě dochovaný podvozek z vojenského těžkého tahače. Tento slouží jako podstavec pro kůlnu. Byl náhodně objeven v roce 1992. Vojenská technika všeho druhu se v poválečných letech vyskytovala skoro všude a lidé ji využívali na materiál, jehož po válce bylo nedostatek.





Štěchovice – vojenská kolona část 2



Závěr

Práce podává informace o těžkém období okupace. České země nebyly typickou frontovou zemí, kde by se vedly těžké boje. Přesto obyvatelé zažívali mnohá příkoří. Oblastí, která válkou velice trpěla bylo Neveklovsko. Vlastně více než Neveklovsko – oblast vymezená řekami Sázavou a Vltavou, dále státními silnicemi od Vltavy až k Voticům a odtud až k Sedlčanům celkem 44.000 ha půdy, 71 obcí, 30.986 osob bylo vystěhováno.

Na vystěhovaném území bylo zřízeno cvičiště speciálních německých jednotek SS, ale i mnohé menší koncentrační tábory. Vystěhování nebylo náhodnou akcí. Ukázalo se, že bylo součástí plánu, jak rozbít Čechy, střední Evropu, a „vyčistit“ obyvatelstvo. V konečné fázi mělo být obyvatelstvo přesídleno na Sibiř.

Práce mapuje osudy dvou obyvatel, kteří žili v letech předválečných i v letech na počátku války poklidným životem v obci Hradištka. Bohužel i tato obec se dostala do zabíraného území. Byla na jeho krajíčku, ale patřila k označeným obcím. Obyvatelé měli štěstí, stěhovali se v první etapě a ta byla, jak se později ukázalo, nejbenevolentnější. Občané si s sebou mohli vzít celý svůj majetek – ošacení, nábytek, zvířata. Mohli na stěhování využít vozy tažené zvířaty. V etapách pozdějších se nejen zkracovala doba určená pro vystěhování, ale vyhláškami byly i upravovány možnosti, co s sebou vzít. V poslední, páté, etapě s sebou obyvatelé odnášeli pouze to, co měli v rukách, co unesli.

V práci byly použity výpovědi od pamětníků. Byly od nich získány zajímavé informace týkající se vystěhování z jejich domovů, průběh vystěhování a jejich následující život. Spolupráce s lidmi, které tato doba postihla, ale i s lidmi zabývajícími se touto těžkou dobou, byla nesmírně zajímavá. Ačkoli díky svému věku jsou pamětníci do značné míry omezeni, mají zdravotní problémy, na krutou dobu války si vzpomínají a mluvit o ní chtějí, aby – jak sami říkají: „...se nezapomnělo...“. Obě rodiny se konce války dožily. Jiní takové štěstí neměli. Zajímavé jsou ale i informace o „našich“, o lidech, kteří udávali, rabovali. Ačkoli dle vypravování pamětníků panovala mezi obyvateli velká solidarita, existovali i „zrádci“. Bylo velice smutné, že to byli lidé, které osobně znali, lidé, ve kterých se tak moc zklamali.

Byly získány dosud nezveřejněné dokumenty a cenné dobové fotografie zachycující oblast Hradištka a okolí. Všechny tyto dokumenty jsou v práci zahrnuty v přílohách, které práci doplňují. Je zde vytvořen životní příběh, který je skutečný, který je zdokumentován i protektorátními vyhláškami a zápisy.

Dále bylo zajímavé pracovat s dobovými fotografiemi, které byly získány z archivu Městysu Štěchovice, a hledat stejný úhel pohledu k vyfocení míst tak, aby zachycovaly změny za posledních 60 let.

Cílem práce bylo připomenout období války, nedopustit, aby dnešní generace zapomněla na hrůzy, které přinesl nacismus. Šlo o to varovat lidi před dnes stále sílícími neonacistickými myšlenkami. A tento cíl byl splněn. Práce je sice malým „drobečkem“, ale v současné době probíhá rozsáhlý cyklus akcí, které mají stejný cíl. Nejinak je tomu i u dokumentárního filmu Die Aussiedlung – Vystěhování, jehož promítání proběhlo v Obřadní síni Obecního úřadu na Hradištku. V tomto dokumentárním filmu byly zveřejněny výpovědi od dalších vystěhovaných pamětníků.

Práce týkající se Hradištka a jeho vystěhování pro nás byla velice zajímavá a přínosná, protože jsme zjistily více historických událostí o obcích, kde žijeme my a naši příbuzní.

Seznam použité literatury

FIERLINGER, Z., PEŠKA, Z., DVOŘÁK, J.: Neveklovsko žaluje, Nakladatelství Miroslava Stejskala, Praha, 1947

JANUSOVÁ, J., KÁŇA, O.: Památná místa naší vlasti, Praha, Albatros 1982

KLIMEŠ, L.: Slovník cizích slov, Praha, Práce 1976

PAVELKA, J.: Lidé bez domova, u příležitosti 50. výročí vystěhování Sedlčan německými nacisty v letech 1943-1945, Městský úřad Sedlčany 1993

ROBEK, A.: Lidé bez domova, Středočeské nakladatelství a knihkupectví v Praze, 1980

VYBÍRAL, J. a kol.: Hradištko pod Medníkem, Místní národní výbor Hradištko ve spolupráci s Okresním muzeem Praha-západ v Jílovém u Prahy a ZO ČSPB Štěchovice, 1985

Benešovsko a Podblanicko, Středočeské nakladatelství a knihkupectví v Praze, 1972

Přílohy

ČÍSLO 1 - Potvrzení o vystěhování

Dne 24.6.1942 bylo z kanceláře ministerstva vnitra v Benešově občanům Hradištka posláno potvrzení o vystěhování.

Je zde uvedeno, že občané jsou povinni se k 1. srpnu 1942 vystěhovat z obvodu území vojenského cvičiště. A že jsou všichni povinni prokázat svou totožnost občanskou legitimací.

ČÍSLO 2 - Vyvlastňovací výměr

Z Prahy dne 30.11.1942 byl poslán vyvlastňovací výměr, kde jsou uvedeny informace o přezkoumání stavu majetku a dobrovolné dohodě občanů Hradištka o sjednání odškodného z nemovitostí vlastníků. Dále jsou zde vysvětleny důvody vyvlastnění a výměr o náhradě.

ČÍSLO 3 – Smlouva o odškodnění

Smlouva o odškodnění dle vyvlastňovacího práva ze dne 30.11.1942.

ČÍSLO 4 - Vyvlastnění pozemku a odškodné

Vklad do rukou Říše v zastoupení říšského vůdce SS a velitele německé policie
Z okresního soudu v Jílovém u Prahy dne 30.11.1942 bylo posláno usnesení z vyvlastňovacího výměru a je zde uvedeno odškodné ve výši 231.130,-

ČÍSLO 5 - Výkaz práce

V tomto dokumentu je sepsán výpis výloh vzniklých z předčasného vystěhování.

ČÍSLO 6 – Povolení k návštěvě

Povolení k návštěvě z důvodu přísného režimu a kontroly vystěhovaných občanů. Občané museli udat důvod a místo návštěvy.

ČÍSLO 7 – Cestovní náklady

Zemskému úřadu v Praze je zaslán dokument o cestovních nákladech ve výši 3.774,-

ČÍSLO 8 – Mapa vystěhovaného území

ČÍSLO 9 – Fotografie pamětnice paní A. Pomahačové

ČÍSLO 10 – Fotografie památníku vystěhování v Neveklově